

DET KONGELIGE
SAMFERDSELSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 15

(2004–2005)

Om lov om omdanning av Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService til aksjeselskap

*Tilråding fra Samferdselsdepartementet av 5. november 2004,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning

Regjeringen legger med dette fram forslag til lov om omdanning av Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService til aksjeselskap. Lovutkastet er en oppfølging av forslag fremmet i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 2 (2004–2005) Om konkurranseutsetting og omdanning av Jernbaneverkets produksjonsvirksomhet. Det vises også til Stortingets behandling av St.prp. nr. 29/Innst. S. nr. 90 (2003–2004).

Som en del av regjeringens politikk for effektivisering av Jernbaneverkets produksjonsvirksomhet ved konkurranseutsetting, foreslås det i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 2 (2004–2005) bl.a. å omdanne Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService til aksjeselskap. Formålet med loven er å regulere visse overgangsspørsmål som henger sammen med overføring av offentlige og private rettsforhold fra forvaltningsorganet Jernbaneverket til BaneService som aksjeselskap; og gi overgangsregler om at ansatte i BaneService AS midlertidig skal beholde fortrinnsrett til ny statsstilling i tre år etter ansettelse i BaneService AS. Tilsvarende lover er fremmet ved tidligere omdanninger av statlige virksomheter til egne selskap. Det vises i denne sammenheng til Regjeringen arbeid med å harmonisere arbeids- og ansettelsesvilkår i statlig og privat sektor, jf. omtale i Moderniseringsdepartementets St.prp. nr. 1 (2004–2005).

BaneService er i dag en forretningsenhet (her-

etter omtalt som *forretningsenheten* eller *virksomheten*) innenfor forvaltningsorganet Jernbaneverket og driver med jernbanetekniske entrepriser (investeringer) og større jernbaneteknisk vedlikehold. Virksomheten har om lag 250 ansatte. *Forretningsenheten* har det meste av sine oppdrag fra Jernbaneverket, og har de siste årene vært fullt ut konkurranseutsatt og alle oppdrag har vært basert på kontraktsmessige relasjoner. Omdanning av *forretningsenheten* til aksjeselskap vil gjøre denne etablerte praksisen ryddigere i forhold til konkurrentene, ved at *virksomheten* etter omdanning til aksjeselskap framstår som et selvstendig rettssubjekt. Omdanningen av *forretningsenheten* til aksjeselskap vil gi virksomheten en større fleksibilitet og økonomisk handlefrihet i forhold til dagens organisering som en del av forvaltningsorganet Jernbaneverket.

Samferdselsdepartementet stiftet 19. desember 2003 aksjeselskapet BaneService AS (heretter vekselvis omtalt som *aksjeselskapet* eller *virksomheten*), jf. St.prp. nr. 29/Innst. S. nr. 90 (2003–2004). *Aksjeselskapet* har en egenkapital på 100 000 kr og har ingen ansatte eller eiendeler. *Aksjeselskapets* styre, med tre representanter fra fagforeningene i Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService, har siden vinteren 2004 utarbeidet en forretningsplan og strategiplan for BaneService organisert som aksjeselskap, herunder utkast til åpningsbalanse, som grunnlag for Regjeringens forslag i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 2 (2004–2005). Det framgår av nevnte stor-

tingsproposisjon at Samferdselsdepartementet foreslår at virksomheten i forretningsenheten overføres til *aksjeselskapet*, BaneService AS.

Aksjeselskapet vil på omdanningstidspunktet ha en portefølje av løpende kontrakter fra Jernbaneverket, jf. nærmere omtale i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 2 (2004–2005), disse vil på omdanningstidspunktet likestilles med andre privatrettslige kontrakter, jf. lovforslaget § 2. *Aksjeselskapet* skal drives i et åpent marked, og med samme krav til forretningsmessig drift som andre aktører. *Aksjeselskapet* må derfor gis betingelser på linje med konkurrerende selskaper.

2 Nærmere om overdragelse av virksomheten fra Jernbaneverket til BaneService AS

Ved omdanningen av BaneService til aksjeselskap vil det bli overført driftsmidler, rettigheter og forpliktelser fra Jernbaneverket, som vil bli aktivert i selskapets balanse i tråd med god regnskapsskikk og i samsvar med aksjeloven og regnskapsloven. Disse verdiene overføres fra staten ved Jernbaneverket til *aksjeselskapet* ved tingsinnskudd. For å lette denne overføringen av rettigheter og plikter foreslås det i denne proposisjon en lovregulering av overføringen. På omdanningstidspunktet må aksjeselskapet foreta avsetninger for forpliktelser knyttet til omstrukturering av virksomheten og pensjonsforpliktelser, disse forpliktelsene vil bli bevilget til selskapet som tilskudd. Aksjeselskapet gis en egenkapital som gjenspeiler bransjens risiko og de forpliktelser selskapet har ved omdanningen. Den endelige åpningsbalansen for selskapet og de endelige budsjettmessige konsekvensene for statsbudsjettet, vil bli fastsatt av Kongen i statsråd, innenfor de rammer som Stortinget vedtar ved behandlingen av St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 2 (2004–2005).

3 Personalmessige forhold

Ved omdanning av BaneService til aksjeselskap vil arbeidsmiljøloven avløse tjenestemannsloven og arbeidstvistloven vil avløse tjenestetvistloven. Det vil være opp til selskapets styre å beslutte hvilken arbeidsgivertilslutning selskapet skal ha. På avtalesiden vil Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen i staten bli avløst av de avtaler som blir inngått gjennom vedkommende arbeidsgiverorganisasjon eller med bistand fra denne. For øvrig kommer arbeidsmiljøloven kap. XII A om virksomhetsoverdragelse til

anvendelse. De ansatte får tilbud om å følge med over i *aksjeselskapet*. Dersom noen av de ansatte ikke skulle akseptere tilbud om tilsetting i *aksjeselskapet*, legges det til grunn at deres ansettelsesforhold vil kunne bringes til opphør ved oppsigelse, dersom annen passende stilling ikke kan tilbys i Jernbaneverket. De ansatte vil da ha fortrinnsrett til ny statsstilling i inntil ett år, eller så lenge vedkommende mottar ventelønn. Retten til ventelønn vil imidlertid som hovedregel bortfalle, men den enkelte ansatte har anledning å søke Aetat om ventelønn.

De ansatte som blir med over i *aksjeselskapet*, foreslås gitt en overgangsordning hvor de i en periode på tre år omfattes av tjenestemannslovens § 13 nr. 2 til nr. 5 om fortrinnsrett til statlige stillinger, jf. lovforslaget § 4 og særmerknadene til denne bestemmelsen.

Ansatte i forvaltningsorganet Jernbaneverket, herunder *forretningsenheten* BaneService, er som statstjenestemenn medlemmer i Statens Pensjonskasse (SPK). Ved overgang til selskap er det en sak for *aksjeselskapets* styre å bestemme hva slags pensjonsordning ansatte i *selskapet* skal ha. Dersom styret går inn for fortsatt medlemskap i SPK, kan Moderniseringsdepartementet etter søknad og en konkret vurdering treffe vedtak om dette.

4 Endringer i andre lover

Omdanningen av Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService til aksjeselskap medfører ikke endringer i andre lover.

5 Nærmere om lovforslaget

Til § 1 Formål

Paragrafen fastsetter lovens formål som er å regulere visse overgangsspørsmål i forbindelse med omdanning av Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService til aksjeselskap.

Til § 2 Overføring av privatrettslige forpliktelser

Bestemmelsen gjelder overføring av privatrettslige forpliktelser til det nye aksjeselskapet. Omdanningen av Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService til aksjeselskap skjer ved at eiendeler, rettigheter og forpliktelser knyttet til virksomheten, som helhet overføres fra forvaltningsorganet Jernbaneverket til BaneService AS, i tråd med det som framgår av St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 2 (2004–2005).

Paragrafens *første ledd* fastsetter at overføringen av forpliktelser fra forvaltningsorganet Jernbaneverket til BaneService AS har frigjørende virkning for staten, mens det i *annet ledd* foreslås en regel om at fordringshavere og andre rettighetshavere ikke kan motsette seg overføringen eller gjøre gjeldende at overføringen utgjør en bortfallgrunn for rettsforholdet. Bestemmelsene gjelder alle forpliktelser som overføres. Den foreslåtte bestemmelsen hindrer kreditorer og andre rettighetshavere knyttet til den virksomheten som skal overføres til aksjeselskapet, å motsette seg at aksjeselskapet i forbindelse med omdanningen overtar forvaltningsorganets forpliktelser. Forslaget har sammenheng med at forretningsenheten BaneService har en rekke løpende kontrakter av forskjellige typer. Det kan dreie seg om leie av bygninger/tomter, utstyr og annet materiell. Videre kan det dreie seg om innkjøp av varer, tjenester med videre. Det vil også gjelde ulike kontrakter knyttet til materialforekomster, ulike underentrepriisekontrakter og kontrakter vedrørende utførelse av investerings-, utbygging- og vedlikeholdsoppgaver. Ved omdanningen til aksjeselskap er det forutsatt at slike avtaler skal overføres til aksjeselskapet.

Forslaget til *annet ledd* må sees i sammenheng med at forvaltningsorganets forpliktelser etter vanlige formuesrettslige regler ikke kan overføres til aksjeselskapet med frigjørende virkning for staten, uten medkontrahentens samtykke. I prinsippet vil medkontrahenten da kunne nekte slikt samtykke uten å angi noen nærmere begrunnelse for dette, og det kan ikke utelukkes at enkelte medkontrahenter vil kunne nekte å gi samtykke for å komme i en bedre forhandlingsposisjon. For å avklare forholdet omkring overføring av forpliktelser til aksjeselskapet og avskjære eventuelle innsigelser fra medkontrahentene, foreslås en lovbestemmelse som innebærer en automatisk kontraktsovergang uten at kreditorene og eventuelle andre rettighetshavere kan motsette seg dette. En slik lovteknikk har som nevnt vært brukt i forbindelse med omdanning av andre statlige virksomheter til selskaper. Det går også fram av forslaget at når forpliktelsen er overført til aksjeselskapet, er staten fritatt for ansvar.

Bestemmelsen forutsetter at kreditors rettslige eller faktiske dekningsmuligheter som følge av overføringen, ikke blir forringet.

Til § 3 Overføring av offentlige rettigheter, konsesjoner, tillatelser m.v.

Bestemmelsen inneholder i *første ledd* en særregel om overføring av offentlige rettigheter, konsesjo-

ner, tillatelser m.v. fra staten til aksjeselskapet uten nærmere tillatelse fra vedkommende offentlige myndighet. Forslaget vil lette omdanningen, da man med hjemmel i den foreslåtte lovbestemmelsen kan overføre offentlige rettigheter, konsesjoner, tillatelser m.v. til aksjeselskapet uten en individuell saksbehandling. Forslaget har sammenheng med at forretningsenheten BaneService har en rekke ulike former for offentlige tillatelser m.v. som skal overføres til selskapet, og det vil være svært ressurskrevende både for selskapene og det offentlige å gjennomføre en individuell overføring av hver enkelt rettighet og i denne forbindelse innhente særlige tillatelser fra vedkommende offentlige myndighet.

I *annet ledd* er det foreslått en bestemmelse som sikrer at overføring av hjemmel til fast eiendom i grunnbok og omregistrering av hjemmelsforhold til eiendeler, rettigheter m.v. i offentlige registre i forbindelse med omdanningen skjer ved navneendring. For grunnboken vil dette innebære at det ikke blir krevd formell overskjøting av faste eiendommer eller konsesjon og at det ikke skal svares tinglysningsgebyr eller dokumentavgift. Bestemmelsen vil også omfatte andre offentlige registre som motorvognregisteret m.v.

Tilsvarende bestemmelser har vært vanlig ved tidligere omdanninger av statlige virksomheter til selskaper.

Til § 4 Overgangsbestemmelser for de ansattes rettigheter

Bestemmelsen gir de ansatte som blir overført fra forretningsenheten BaneService til *aksjeselskapet* fortrinnsrett til annen statlig stilling etter tjenestemannsloven § 13 nr. 2 til nr. 5, for en periode av tre år etter ansettelse i selskapet. Det er de til enhver tid gjeldende bestemmelser om dette i tjenestemannsloven som skal legges til grunn.

Til § 5 Ikrafttredelse

Paragrafen bestemmer at loven trer i kraft straks.

Samferdselsdepartementet

t i l r å r:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om omdanning av Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService til aksjeselskap.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om omdanning av Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService til aksjeselskap i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om omdanning av Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService til aksjeselskap

§ 1 Formål

Formålet med denne loven er å regulere visse overgangsspørsmål i forbindelse med omdanning av Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService til aksjeselskap.

§ 2 Overføring av privatrettslige forpliktelser

Overføring til aksjeselskapet av forpliktelser knyttet til de deler av Jernbaneverkets produksjonsvirksomhet som omdanningen gjelder, har frigjørende virkning for staten.

Fordringshavere og andre rettighetshavere kan ikke motsette seg overføringen eller gjøre gjeldende at overføringen utgjør en bortfallsgrunn for rettsforholdet.

§ 3 Overføring av offentlige rettigheter, konsesjoner, tillatelser m.v.

Offentlige rettigheter, konsesjoner, tillatelser med videre som gjelder den virksomhet som skal overføres, blir fra omdanningstidspunktet overført til aksjeselskapet.

Omregistrering i grunnboken og andre offentli-

ge registre i forbindelse med omdanningen skjer ved navneendring.

§ 4 Overgangsbestemmelser for de ansattes rettigheter

Bestemmelsen i denne paragraf gjelder ansatte i Jernbaneverkets forretningsenhet BaneService som ved utskillingen av BaneService til eget aksjeselskap, blir ansatt i selskapet.

Lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. (tjenestemannsloven) § 13 nr. 2 til nr. 5 om fortrinnsrett til annen statsstilling skal i tilfelle som nevnt i første ledd fremdeles gjelde for arbeidstakere som blir oppsagt av grunner som nevnt i tjenestemannsloven § 13 nr. 1 bokstavene a, b og c, og som var omfattet av disse bestemmelsene før overgangen. Fortrinnsretten til annen statsstilling etter forrige punktum gjelder i tre år etter ansettelse i aksjeselskapet.

§ 5 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft straks.